

Skoglund, Jeanette og Thørnblad, Renee (2018): Fremmer ettervern selvstendighet eller avhengighet? (Kronikk). *Fontene. Et tidsskrift for Fellesorganisasjonen (FO)* 2018. Volum 10. s. 40-41

[Manuset er siste utkast før publisering, i Fontene vol. 10, 2018](#)

Fremmer ettervern selvstendighet eller avhengighet?

Å forstå unge med barnevernsbakgrunn som en ressurs svak gruppe med særskilte behov er en grov generalisering av en svært sammensatt gruppe.

Ettervern, det vil si tiltak fra barnevernet etter fylte 18 år, har fått mye oppmerksomhet den siste tiden. Tiltak som er iverksatt før 18 år kan, med ungdommens samtykke, videreføres eller erstattes av andre tiltak inntil barnet har fylt 23 år. Fellesorganisasjonen (FO) og Landsforeningen for barnevernsbarn (LFB) jobber for å rettighetsfeste ettervern til og med fylte 25 år. Flere forskere og brukerorganisasjoner støtter kampanjen. Seniorforsker Veronika Paulsen påpeker at det er «for lett for barnevernet å ikke tilby ettervern» (Fontene, 23.08.2018). Ifølge barneombud Inga Bejer Engh er dette enkelt - «a walk in the park»: Gi ungdom rett til ettervern (Fontene, 18.09.2018).

Vi vil utfordre to forestillinger: 1) Ideen om at rettighetsfesting og utvidelse av ettervern vil svare på behovene unge voksne har. 2) En generalisert forståelse av ungdom og unge voksne med barnevernserfaring som en sårbar gruppe med særskilte behov. Overgangen til voksenlivet kan by på ulike utfordringer. Det er vanlig i Norge at unge voksne i ulikt omfang mottar praktisk, sosial, emosjonell og økonomisk støtte fra familien etter at de har flyttet hjemmefra. Unge voksne som har vokst opp i fosterhjem har i prinsippet behov for samme type støtte som andre ungdommer. Blant unge som har vært under omsorg av barnevernet er det imidlertid flere enn i øvrig befolkning som opplever utfordringer, og hvor det sosiale sikkerhetsnettet er særlig betydningsfullt for overgangen til voksenlivet. Som barnevernsforsker Elisabeth Backe-Hansen tidligere har påpekt handler det også om det moralske ansvaret staten har: Når barn blir tatt ut

av hjemmet har det offentlige et ansvar for å følge dem opp og inn i voksenlivet (Fontene, 24.11.2015).

At ungdom som vokser opp under offentlig omsorg skal få oppfølging etter fylte 18 år er med andre ord ikke vanskelig å legitimere. Det som ikke er like selvsagt er hva denne oppfølgingen skal innebære, hvor lenge den skal vare, hvordan den skal gjennomføres og av hvem. Svaret på disse spørsmålene vil i stor grad avhenge av hvordan vi forstår ungdom og unge voksne som har vokst opp under offentlig omsorg, og deres behov i overgangen til en selvstendig tilværelse.

I et intervju fra 2017 la Vilde Adolfsen, leder av LFB, vekt på at det er relasjoner som er nøkkelen til en god overgang til voksenliv: «Vi må få ha en trygg voksen i livet vårt når det er vanskeligere enn normalt å stå opp, når vi lurert på hvordan støvsugerposen skal tømmes eller hvor ofte gulvet på hybelen skal vaskes. Også jeg trenger at noen heier på meg de dagene jeg ikke heier på meg selv.» (Fontene, 17.08.2017).

Slik vi tolker Adolfsen etterlyses trygge relasjoner preget av gjensidighet og forpliktelse. Hun peker på at voksnes positive forventninger og involvering i den unges liv er vesentlig ikke bare i oppveksten, men også etter at man har flyttet hjemmefra. Unge voksne med barnevernsbakgrunn trenger, i likhet med andre unge voksne, et hjem å gå til og voksenpersoner som gir støtte når det trengs. Ettervern, et begrep som for øvrig gir assosiasjoner til fengselsvesen og rusbehandling, er ingen garanti for at nødvendige trygge relasjoner opprettholdes. En konsekvens av ettervern med varighet etter myndighetsalder er at den enkelte forlenger sin klientrolle i barnevernsystemet.

At ungdom og unge voksne som har vokst opp under offentlig omsorg har andre, særskilte behov enn andre på samme alder, ser ut til å få støtte blant de som har uttalt seg om ettervern i media den siste tiden. Marianne Oftedahl, nestleder i Norsk fosterhjemsforening, har uttalt at denne ungdomsgruppen har mer behov for hjelp og støtte enn annen ungdom. Barneombud Inga

Bejer Engh sier at «ungdom som har vært i barnevernets omsorg ikke har fått samme grunnmuren som andre barn.» (Fontene, 18.09.2018).

Forståelsen av disse ungdommene og unge voksne som en ressurs svak gruppe med særskilte behov er en grov generalisering av en svært sammensatt gruppe unge mennesker. Dette er personer som av ulike grunner har vokst opp i ulike omsorgsarrangementer under offentlig omsorg og som har ulike ressurser. Generaliseringer basert på ensidige avvik- og risikobeskrivelser bidrar til en annerledesgjøring, og behovene til personer med barnevernserfaring blir omgjort til noe vesentlig annet enn behovene til andre i samme aldersgruppe. Tvert imot bør forberedelsene til selvstendig voksen tilværelse og tiltak som iverksettes harmoniseres med hva som er å betrakte som alminnelig praksis.

Spørsmålet om å rettighetsfeste ettervern til 25 år bør derfor ikke behandles som «a walk in the park», slik Engh hevder. Den beste måten å møte behov, som her for oppfølging etter fylte 18 år, ligger ikke alltid i å videreføre eller utvide barnevernets etablerte tiltak. Heller enn å framstille ettervern som utelukkende et gode må vi stille spørsmål også omkring de mulige uintenderte konsekvensene av ettervern. Slike spørsmål har fått liten plass i forskning og i offentlige diskusjoner. Spørsmål om hvorvidt ettervern, i den formen det har i dag, fremmer selvstendighet eller avhengighet av det offentlige, er et godt sted å starte. Andre relevante spørsmål retter seg mot fosterhjemmenes rammer og innhold. På hvilke måte kan fosterhjem settes i stand til å ivareta de behovene som Adolfsen peker på? Hvordan kan «foreldrelogikken» (jf. Inger Otherholm, Fontene, 17.08.2018) styrkes slik at barn som flytter i fosterhjem kan forvente å få den samme støtten derfra som andre unge voksne som flytter hjemmefra?